Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

**Directoraat-generaal**
**Bedrijfsleven & Innovatie**

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

**Auteur**
[redacted]

**TER BESLISSING**
**Datum**
28 september 2023

**Kenmerk**
DGBI / 33401639

**Kopie aan**

**Bijlage(n)**
2

nota

Kamerbrief Monitor Ondernemingsklimaat en onderzoek 'Redenen waarom bedrijven uit Nederland vertrekken'

**Parafenroute**
[redacted]

## Aanleiding

Op 14 oktober vorig jaar heeft u uw Kamer uw Strategische agenda voor het ondernemingsklimaat in Nederland[1] (hierna: Strategische agenda) toegestuurd. Met bijgaande Kamerbrief informeert u uw Kamer over uw nieuwe Monitor Ondernemingsklimaat. Daarnaast biedt u uw Kamer het rapport aan van een recent onderzoek naar de motieven van bedrijven om bedrijfsonderdelen te verplaatsen naar het buitenland dan wel geheel uit Nederland te vertrekken.

## Advies

U wordt geadviseerd:

- In te stemmen met het versturen van bijgaande Kamerbrief en het onderzoeksrapport van Buck Consultants International (BCI) aan de Tweede Kamer.

## Kernpunten

- Met de Strategische agenda werkt het kabinet aan een blijvend sterk ondernemingsklimaat.
- U benoemt uw actieve, centrale en coördinerende rol t.a.v. het vernieuwen van het ondernemingsklimaat, mede om aan te geven dat u invulling geeft aan de motie Van Strien[2].
- Met de brief informeert u de Kamer over de voortgang op enkele onderdelen van uw agenda:
    - U informeert de Kamer over uw nieuwe Monitor Ondernemingsklimaat, waarmee u tevens enkele toezeggingen[3] adresseert;

[1] Kamerstuk 32637, nr. 313: Strategische agenda voor het ondernemingsklimaat in Nederland

[2] Kamerstuk 35925 XIII, nr. 92: Motie van het lid Van Strien

[3] Toezeggingen (TZ202302-146 en TZ202302-147) tijdens plenaire debat Vestigingsklimaat d.d. 16-02-2023

- U biedt de Kamer het rapport aan van een recent onderzoek door BCI naar de motieven van bedrijven om bedrijfsonderdelen te verplaatsen naar het buitenland dan wel geheel uit Nederland te vertrekken. Dit onderzoek is uitgezet naar aanleiding van een motie Van Haga[4].
- Op enkele punten is een verwijzing naar uw recent verstuurde Kamerbrief Perspectief op de Nederlandse economie opgenomen. Ook wordt verwezen naar de Technologiestrategie, een analyse van groeimarkten en de Kamerbrief Stand van zaken Nationaal Programma Verduurzaming Industie.
- Wegens een aantal nuttige aanvullingen is deze brief is niet eerder verstuurd. In het debat over het vestigingsklimaat afgelopen februari had u toegezegd een brief over de moinitor voor de zomer te zullen versturen.

## Toelichting

<u>Monitor Ondernemingsklimaat</u>

- U heeft in het debat over het vestigingsklimaat van 16 feb. jl. aan de ChristenUnie (CU) toegezegd om:
  - De Kamer in het voorjaar te informeren over de vormgeving en componenten van de monitor; met deze brief komt u uw toezegging na.
  - De Kamer in november de monitor toe te sturen. U geeft aan dat de vormgeving van een dashboard waarin de resultaten worden gepubliceerd, enige tijd kost. U verwacht het dashboard, nadat de vormgeving is afgerond, begin 2024 op te leveren. U zal de Kamer hier begin 2024 over informeren.
- De CU heeft u gevraagd om inzicht te geven in de vormgeving en componenten van de monitor. Achtergrond van het verzoek van de CU is de wens tot meer inzicht in de maatschappelijke bijdrage van bedrijven aan de brede welvaart. De CU heeft aangegeven dat als de monitor onvoldoende inzicht biedt in de maatschappelijke bijdrage van bedrijven en de bijdrage aan brede welvaart, de partij zal overwegen om haar in het debat aangehouden motie om de bijdragen van bedrijven aan brede welvaart als component in de Monitor Ondernemingsklimaat op te nemen, alsnog in te dienen.
- In uw brief geeft u daarom, naast uw toelichting op de vormgeving en componenten van de monitor, ook een toelichting op de wenselijkheid van het al dan niet opnemen van de maatschappelijke bijdrage als component in de monitor. In het kort:
  - U geeft aan dat de Monitor Brede Welvaart en de Sustainable Development Goals van het CBS al inzicht geeft in de brede welvaart in Nederland als geheel.
  - U bent van mening dat de Monitor Ondernemingsklimaat is er in de kern op is gericht een beeld te geven van de kwaliteit van de randvoorwaarden die ondernemers in staat stellen zo optimaal mogelijk te ondernemen. Het doel van de monitor is daarmee niet de bijdrage van bedrijven, bijvoorbeeld aan brede welvaart, als zodanig in kaart te brengen. Ook is het zo dat de bijdrage van bedrijven aan brede welvaart niet eenduidig te meten is.

[4] Kamerstuk 35925 XIII, nr. 61: Motie van het lid Van Haga

- Wel verwijst u naar de Kamerbrief Perspectief op de economie, waarin uw voornemens staan beschreven ten aanzien van indicatoren die (door mensen ervaren) brede welvaart meten. Daarnaast geeft u aan samen met het CBS de mogelijkheden te verkennen omtrent duurzaamheidsinformatie in bestuursverslagen van grote bedrijven.

<u>Rapport vertrek bedrijven</u>

- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk externe partij: BCI.
- In de brief geeft u op hoofdlijnen de uitkomsten weer:
  - De kwaliteit van het ondernemingsklimaat is niet doorslaggevend voor vertrekkende bedrijven.
  - Er zijn zorgen over de groeimogelijkheden in Nederland. Veelgenoemde factoren in deze context zijn: beperkte beschikbaarheid van personeel, lange realisatietermijnen van nieuwe investeringen en tekorten in termen van elektrische netwerkcapaciteit.
- Uw appreciatie:
  - De onderzoeksresultaten van BCI zijn over het algemeen in lijn met eerder onderzoek en uw eigen bevindingen over het vestigings- en ondernemingsklimaat.
  - De aanbevelingen in het rapport neemt u ter harte en sluiten in grote mate aan bij huidig beleid.

<u>Informeren Kamer over overige acties Strategische agenda en vervolgbrieven</u>

- U stuurt in januari 2024 een voortgangsrapportage over de uitwerking van de overige acties in de Strategische agenda. Hierin geeft u onder meer een toelichting op de Impacttoets Ondernemingsklimaat, de dialoog met het bedrijfsleven en de voortgang van de ondernomen acties ten aanzien van de bepalende factoren uit uw Strategische agenda: personeel en talent, financiering, fiscaliteit, ruimte voor bedrijven infrastructuur, regeldruk, innovatie en digitalisering, ecosysteem start-/scale-ups, interne markt EU en dienstverlening mkb. Tevens stuurt u de eerste versie van de Monitor Ondernemingsklimaat mee.